

TREI CARTOFI, DOI CARTOFI, UN CARTOF...

Cătălin Angelo Ioan¹

Lui Ghiță, ideea cultivării celui mai mare cartof din lume îi venise într-o zi, așa, pe la prânz...

Cârciuma, amplasată, ca în orice localitate respectabilă, în centrul comunei, era locul obligatoriu de întâlnire a tuturor bărbaților responsabili de destinele urbei, dar nu în ultimul rând, ale țării. Pe la mijlocul zilei, la o oră niciodată aceeași, aceștia se adunau de prin toate colțurile comunei, formând o procesiune tăcută, dar plină de credința în Bachus. Fiecare sătean avea locul său, dobândit prin moștenire de la taică-său, care la rândul său îl moștenise. Așezarea aceasta se constituise, de mult timp, într-un adevărat patrimoniu local. Prin anii '70, atunci când fosta cârciumă se dărâmasese în urma inundațiilor, prima „instituție” reclădită în comuna calamitată fusese aceasta, botezată modern: restaurant, după 1990 devenit „Cafe bar”. La amenajarea interioară participaseră toți bărbații comunei, amplasând mesele și scaunele aidoma ca în vechea cârciumă, demonstrând perenitatea adevăratelor obiceiuri și valori locale.

Tatăl lui Ghiță se pripășise prin părțile acestea pe la mijlocul anilor '30, atras atât de pământul mănos, cât și de farmecele unei moldovence rumenă în obraji dar, mai presus de toate, bună gospodină. Ca oricărui nou venit, cârciumarul îi rezervase un loc mărginaș, amplasând o masă mică, de o persoană, undeva lângă ușa ce ducea spre W.C.-ul din fundul curții. După datina locului, Ghiță era oricând binevenit la acea masă, dar niciodată alta...

Odată cu vârsta și cu primele fire de nea în păr, Ghiță începu să conștientizeze frustrări. Vasile, de-abia trecut de vârsta majoratului, căpătase, în urma plecării tatălui la muncă în Italia, o masă exact în centrul cârciumii, masă mare de patru persoane, unde se dezbăteau aprins chestiuni politice, dar și de fotbal și, de ce nu, probleme locale cum ar fi culturile agricole. Încercase, la un moment dat, să stabilească o nouă ordine, dar fără succes. Oricine care a poposit măcar o noapte într-un sat românesc, știe că numai dreptul din naștere îți conferă onoarea de a fi de-al locului. Consecința firească a acestui adevăr de necontestat a fost că încercarea de „lovitură de stat” a lui Ghiță s-a soldat numai cu niște priviri lungi, atât de expresive, încât oricine ar fi putut pricepe că mai degrabă ar fi putut încerca să-i convingă că a venit sfârșitul lumii decât de posibila schimbare a unei ordini provenite din negura vremurilor.

¹ Conferențiar universitar doctor.

Într-o zi, cu ceva ani în urmă, Ghiță mângâia cu dragoste paharul de rachiu, mișcându-l ușor, căutând în balansul lichidului, ca într-un glob fermecat, rememorarea unor evenimente remarcabile din viața sa. Îi era greu să găsească un punct sau moment de referință în cei peste cincizeci de ani de viață. Terminase treisprezece clase de agronomie la „comasat” (un fel de școală în care într-o lună se învăța cât alții în trei...) în comuna vecină. Nu mai ținuse legătura cu foștii colegi, mulți dintre ei polițiști sau gestionari de la oraș și care aleseseră acea formă de învățământ „din lipsă de timp”. Auzise că mulți dintre aceștia deveniseră, după Revoluție, oameni importanți, deschizându-și buticuri și făcând afaceri „în stil mare”. Anii care urmaseră îl găsiseră pe Ghiță lucrând ca tractorist la Stațiunea de Mecanizare a Agriculturii. Întotdeauna știuse că „pregătirea” sa îi permitea o meserie mai ușoară dar, mai mereu, când se ivea câte un post liber la primărie sau la birourile S.M.A.-ului, apărea câte o „nepoată” ce îl ocupa peste noapte.

Revoluția îl prinsese deci pe Ghiță plin de frustrări și neîmpliniri. Retrocedarea terenurilor îl împroprietărise cu 10 ha de teren, Ghiță având în față posibilitatea construirii unei noi vieți, a unei întoarceri de destin, ce îi fusese până atunci potrivnic. Se apucase de cultivat cartofi, aplicând toate cunoștințele pe care le căpătase în anii „de studiu”. Nu obținuse niciodată recolte prea mari, dând mereu vina pe anul neprielnic, calitatea tuberculilor din anul anterior ce nu încolțiseră suficient de mult și alte multe cauze. Cei câțiva prieteni îi spuneau, din când în când: „Măi Ghiță, mai lasă-i, Doamne iartă-mă, de cartofi și apucă-te din nou de tractorie pentru că, nu vezi, se câștigă foarte bine!”, iar el le răspundea întotdeauna, invariabil: „Decât să fiu iar la mâna altuia, mai bine mor de foame pe câmpul meu!”. Gândul său secret era însă, că într-o zi va da lovitura.

În timp ce gândurile îi zburau ușor, Ghiță auzi de la o masă alăturată:

- Ai auzit bre, de Fane, cică a scos anul trecut 30 tone/ha de cartofi!
- Hai lasă-mă, cum așa? Or fi gogoșile nevستی-si. Nu are cum, mă!
- Bre, îți spun eu din sursă sigură. Cică a luat secretul de la un ungar de la Târgu Secuiesc care face 38 tone/ha. Țăla îi cercetător, dar îi băiat de treabă. Învăț pe toată lumea. Acu' ce să zic, poate o mai exagera și Fane, dar 25 tot a scos.
- Mă, nu-mi vine să cred ce spui tu aici!
- Pe bune, bre. Nu ai văzut că anul ăsta a început să-și construiască un nou rând de case? Are băiat mare și, deh, un bun gospodar se îngrijește din timp.
- Mă, n-auzi...

Discuția continuă vreme de încă un rachiu, dar mic, pentru că îi așteptau femeile acasă.

Un ușor tremurat, imperceptibil pentru ceilalți, dar săcâitor pentru Ghiță, îl făcu să arunce dintr-o sorbitură restul de rachiu pe gât și să plece fără măcar să salute pe nimeni.

Ajuns acasă, Ghiță se așeză în pat și începu, în paralel, să pizmuiască și să-și facă planuri: „Tocmai Fane, care nu are decât opt clase, s-a găsit să fie un exemplu pentru comună. Eu,

care știu atâtea, nu am scos niciodată mai mult de 10 tone/ha și neisprăvitul ăsta se ia după cine? După un ungar? Rău am ajuns, măi Ghiță...”

Din acea seară, Ghiță începu să-și caute toate cărțile după care studiasse în anii de liceu. „O fi ăla cercetător, dar nu are cum să știe mai mult decât mine”, spunea și răsfoia nervos paginile. La un moment dat, găsi un sfat ca să pună tuberculii la încolțit în cofraje de ouă și să-i expună la cât mai multă lumină. Zis și făcut. În acel an, respectând toate indicațiile, obținu cu o tonă mai mult. Anul următor, încercă să îndesească cartofii plantându-i la 10 cm unii de alții în loc de 30 cm cât scria în carte, pentru ca să-și tripleze producția. Rezultatul fu dezastruos, cel mai mare cartof fiind cât o nucă.

În cel de-al treilea an, avu revelația că procedase bine cu doi ani înainte, dar de vină fusese tractoristul care nu băgase destul de adânc lama în brazdă și pierduse tone bune de cartofi. Renunță la serviciile acestuia și începu să îi scoată manual. Evident că această decizie duse la întârzieri mari și, combinată cu vremea rea, îi furniză lui Ghiță o recoltă și mai proastă decât în anul precedent.

În acea zi însă, Ghiță avu o revelație. Dacă nu pot obține cea mai mare recoltă de cartofi, o să încerc să produc cel mai mare cartof, dar nu din comună, ci din lume. „Să-i vezi tu, Ghiță, ce o să vină din toate părțile țării, ba nu ale lumii, ca să îți vadă cartoful. Ba bine că nu, o să vină și ungarul ăla de se crede deștept. Să vezi ce o să le râd în nas și nu o să-i zic nimănui secretul meu”, gândea el, râzând ușor, dar superior, în barbă. Singura problemă care apăruse era aceea că nu știa cum să facă acest lucru.

Salvarea îi veni lui Ghiță, tot la cârciumă. Pe când stătea el cu paharul de rachiu în față și cu gândurile aiurea, auzi deodată: „Pot să mă așez și eu la masa dumneavoastră?”. Ridică privirea și văzu un bărbat, destul de ponosit, ridat, cu ochi obosiți. Ghiță, oarecum flatat de faptul că cineva dorește să stea cu el la masă, îi permise, iar necunoscutul, luând un scaun de la barman, se așeză de parcă locul acela îl aștepta de o viață.

- Mă numesc Jorj și am lucrat la un institut de cercetări agronomice din București. De fapt, drept să-ți spun, trebuia să mă numesc Gheorghe sau Ghiță mai pe românește. Maică-mea, Dumnezeu să o ierte, nu suferea însă numele românești și vroia să îmi spună Georges. Cum, după naștere, tata s-a îmbătat vreo săptămână, la Starea Civilă s-a dus bunicul, care m-a declarat așa cum auzise: Jorj!

- Ce coincidență fantastică, și pe mine tot Ghiță mă cheamă. Dar de-adevăratelea! Ce bine îmi pare că am ocazia să cunosc un inginer și care a lucrat, pe deasupra și la un institut de cercetări.

Jorj, ridică din umeri, iar prietenia se legă pe dată. Se cunoșteau de câteva minute, dar parcă de când lumea. Inginerul îi mărturisi că în timp ce lucrase la Institut, suferise enorm după divorțul de soție și se apucase de băut. Nu făcuse excese, spunea el, dar cei de la Institut nu l-au înțeles și l-au concediat. Acum își căuta de lucru și mergea aiurea, așa, din sat în sat, în speranța că un oarecare îi va recunoaște și aplica valoarea.

Ghiță, realizează pe dată că o astfel de ocazie apare o dată în viață și nu trebuie ratată cu niciun preț. „Doamne, ce o fi cercetat ăsta, că renunț, chiar dacă mi-ar fi greu, la cartofi și mă apuc de altceva numai să bat recordul!”.

- Domnu' Jorj, cu ce v-ați ocupat acolo la Institut?
- Acum scuză-mă că îți răspund tot cu o întrebare, dar dumneata cu ce te ocupi, îi replică inginerul familiar
- Cultiv cartofi, dar rămâne între noi, nu îmi iese ceea ce mi-aș dori.
- Fantastic dom'le, fantastic, exclamă inginerul ridicându-se în picioare.
- Ce este, ce s-a întâmplat? întrebă îngrijorat Ghiță
- Exact cu asta m-am ocupat timp de 20 de ani. Eram cel mai cunoscut în domeniu, dar nemernicii ăia de la Institut, niște comuniști nenorociți, nu mi-au apreciat cum se cuvine valoarea!
- Domnu' Jorj, ai nimerit atunci unde trebuia, te aștept de o viață, îi spuse cu gura până la urechi Ghiță.

În acel an, Ghiță, la sfaturile lui Jorj, plantă tuberculii la o distanță de 100 cm unul de altul, pentru ca aceștia să aibă nutrienții minerali necesari unei creșteri accentuate.

În fine, ziua recoltei se apropiase. Cu o seară înainte, îi spusese lui Jorj, care locuia la el, că vor pleca dis-de-dimineată în căutarea celui mai mare cartof din lume.

Cum se crăpă de ziuă, Ghiță se duse și pregăti cafeaua și câte ceva de mâncare pentru că aveau o grămadă de treburi de făcut. Cum Jorj nu apărură, se duse la camera acestuia și bătu ușor la ușă. Neprimind niciun răspuns, deschise ușor și constată cu stupeoare că în cameră nu era nimeni. Cele câteva lucruri ale lui Jorj dispăruseră odată cu acesta. „Ce s-o fi întâmplat oare? Poate l-am supărat cu ceva? O fi primit vreun telefon urgent, dar de ce nu mi-a spus? Ei, și dacă a plecat cumva definitiv, mai bine, pentru că oricum nu am chef să-mi împart faima cu el...”

Soarele deja se ridicase binișor dar, ghinion, afară începuse să plouă. „Nu e vremea de recoltă, dar tot mă duc ca să văd minunea. Nici nu îmi pasă de cât s-a realizat, vreau să-l caut pe EL.”

Mergând pe drumul către tarla, gândurile lui Ghiță începură să zboare. Ce nume să-i dea cartofului gigant. Doar nu o să-i spună așa simplu: cel mai mare cartof.. Să-i spună pe englezește „the great potato” cum citise el undeva? Nu prea merge, că țărani ăștia o să-i pocească numele. Să-i spună „cartof internațional”? Nu, prea e folosit termenul ori unde vrei și unde nu vrei. Cred că știu, își spuse Ghiță, o să-i spun simplu: Cartoful, așa, articulat. El nu va fi un cartof oarecare ci unicul: Cartoful!

În fine, ajunse pe câmp... Băgând adânc mâna în pământ, primii cartofi fură un fiasco total. Nu erau mai mari decât o prună. Ei, nu e nimic! Este normal, toată seva pământului s-a

dus către cartoful cel mare: Cartoful! Ploaia înmuiase pământul îngrozitor. Ghiță de-abia își mai putea smulge pantofii din glodul ce parcă îl înghițea. Se descălță și începu să meargă în picioarele goale. La un moment dat, în zare, printre picăturile de apă ce-i șiroiau pe față, îl văzu: era mare, era imens. Cartoful îl aștepta exact la capătul rândului. Încercă să alerge, dar nu putu. Noroiul îl trăgea parcă la fund și îl oprea din atingerea visului său. Pe măsură ce înainta, Cartoful, în privirile încețoșate de triumful virtual, se făcea tot mai mare, mai mare. Era într-adevăr Cartoful, își spuse Ghiță. Mai sunt zece metri, mai sunt șase metri, mai sunt doi metri...

Ghiță nu mai vedea în față decât academiile care îl aclamau, cohortele de savanți care se înclinau în fața-i, sătenii roși de invidie...

Nu văzu însă groapa imensă, acoperită de apă ce se căsca în fața sa. Intră până la umeri și începu să se zbată, încercând, în același timp, să atingă măcar Cartoful. Pe măsură ce agitația devenise aproape spasmodică, pământul noroiu îl trăgea mai adânc, luându-și ofranda trufiei.

Pe la apusul soarelui, o umbră se strecură pe câmp, cu pași ușori, nefiind simțit nici măcar de câinii satului. Paznicul Institutului – inginerul Jorj așa cum îi spusese Ghiță, era mânat de curiozitate. Dorise să spele putina, dar nu mai prinsese trenul ce trecea o singură dată pe zi prin comună. Oare ce i-or fi ieșit fraierului ăstuia? Vreau să văd și eu, pentru prima dată în viața mea, un cartof sădit de mine. Ajuns la capătul rândului, Jorj avu revelația celui mai mic cartof din lume...